

Jak jsme na tom v LEADERu aneb jak si vedly místní akční skupiny k 31. 10. 2021

V Praze dne 1. března 2022

Přinášíme další přehled, jak se místním akčním skupinám dařilo čerpat jim přidělené finanční prostředky z Programu rozvoje venkova 2014-2020.

Finální termín registrace žádostí na SZIF byl pro rok 2021 stanoven do 31. 8. 2021, ale kvůli tornádu, které v červnu 2021 zasáhlo jižní Moravu, bylo jedné z postižených MAS výjimečně umožněno tento termín posunout. Použitá data jsou proto platná až k 31. 10. 2021 a vychází z Žádostí o dotaci a Žádostí o platbu v operacích 19.2.1 i 19.3.1.

Připomeňme si definice základních použitých pojmů:

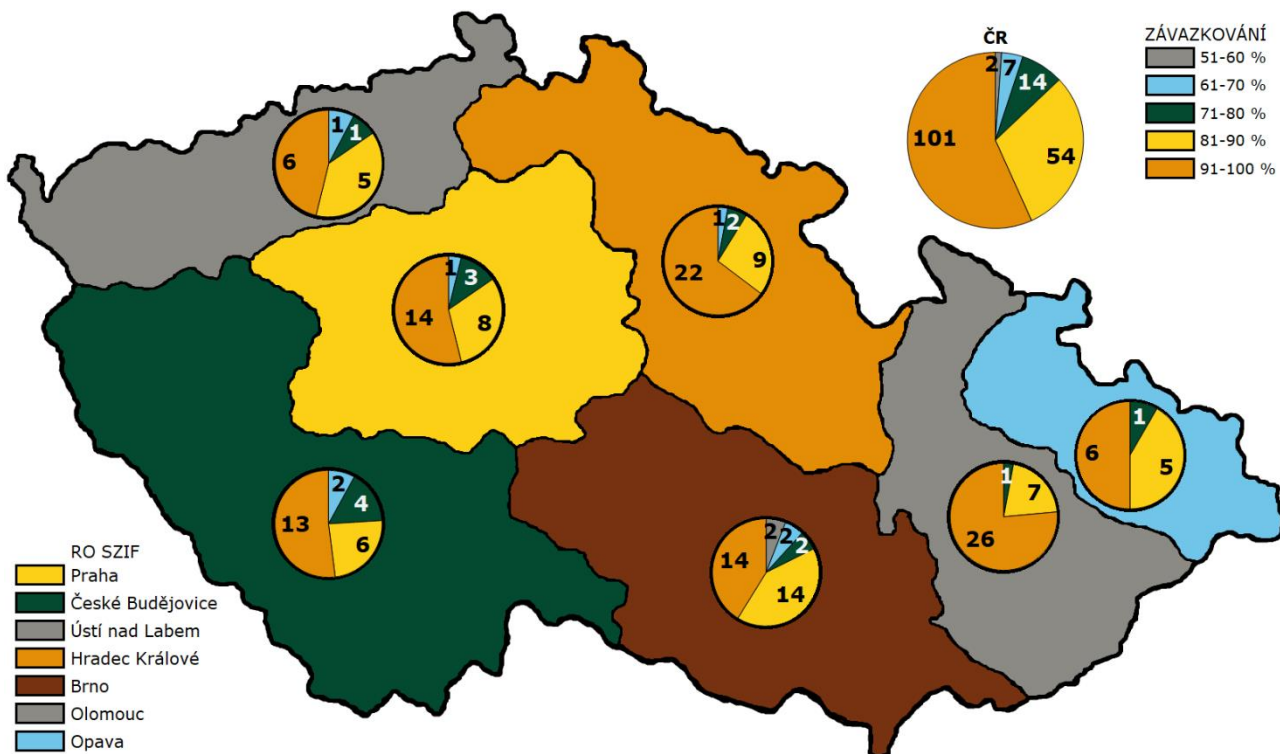
- **zazávazkované projekty** = Žádosti o dotaci vybrané MAS a zaregistrované na SZIF, u nichž SZIF do 31. 10. 2021 neukončil administraci;
- **alokace** = celkový objem finančních prostředků vyčleněných pro Programový rámec PRV v rámci Strategie komunitně vedeného místního rozvoje (SCLLD) konkrétní MAS pro operace 19.2.1 a 19.3.1;
- **vyhlášené výzvy** = realizované výzvy MAS (výzvy, které byly schválené, řádně proběhly a nebyly stornovány).

V minulém přehledu za rok 2020 zveřejněném na webových stránkách SZIF 15. 2. 2021 jsme si ukázali, že z celkového počtu 178 MAS, které mají v ČR schválenou SCLLD, bylo 43 MAS v realizaci programového rámce PRV natolik úspěšných, že jim v návaznosti na střednědobé hodnocení byla alokace navýšena o bonus odpovídající přibližně 50 % jejich původní alokace, a naopak 23 MAS byla v roce 2019 část alokace odebrána – 9 MAS obdrželo sankci ve výši odpovídající 10 %, 10 ve výši odpovídající 15 % a 4 dokonce ve výši odpovídající 20 % jejich alokace.

Pro tzv. přechodné období, kdy bude možné na realizaci SCLLD schválených pro období 2014-2020 využít část finančních prostředků určených pro programové období 2021-2027, může být alokace MAS dále navýšena. Do 31. 10. 2021 splnilo podmínky stanovené Pravidly pro změny strategií pro další navýšení alokace na přechodné období zatím 136 MAS. Doposud byly vydány příslušné dodatky k akceptačním dopisům v celkové hodnotě 4,24 mld. Kč. Na základě těchto dodatků mohou MAS zažádat na ŘO PRV o změnu finančního plánu SCLLD a po schválení této změny mohou navýšenou alokaci vyhlášovat ve svých výzvách.

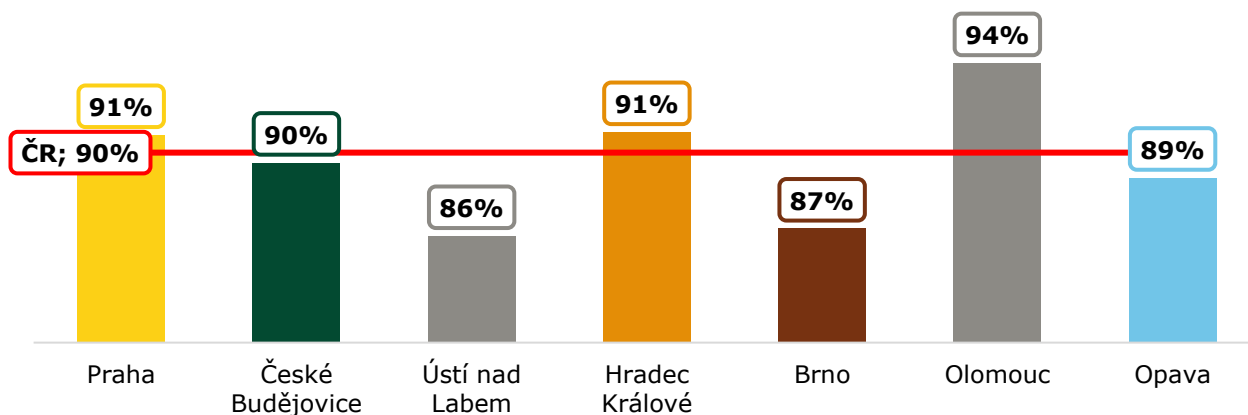
Jelikož v roce 2021 ještě žádná MAS nemohla navýšení alokace pro přechodné období zahrnout do své výzvy, budeme v tomto přehledu nadále pracovat s původními alokacemi MAS, jak byly upraveny případnými bonusy a sankcemi po střednědobém hodnocení.

První mapa ukazuje, jaký podíl alokace se jednotlivým MAS podařilo do konce října 2021 zazávazkovat. Data z Žádostí o dotaci byla za tímto účelem očištěna o případně snížené částky vycházející z Žádostí o platbu, abychom se vyhnuli zkreslení, že by některá MAS zazávazkovala více než 100 % svojí alokace.

Mapa 1 Počty MAS dle podílu zazávazkované alokace

Všechny MAS v ČR mají zazávazkovanou více než polovinu svojí alokace a více než polovině se podařilo zazávazkovat dokonce více než 90 %. V regionálním srovnání jsou premianty MAS spadající pod RO SZIF Olomouc, kde již více než tři čtvrtiny MAS mají zazávazkováno více než 90 % svojí alokace. Nejméně se v tomto individuálním členění daří MAS spadajícím pod RO SZIF Brno, kde se 90 % alokace nepodařilo zazávazkovat ještě ani polovině zdejších MAS a působí tu i obě MAS, které dosud nedosáhly ani na 60 % závazkování.

Souhrnné procento zazávazkované alokace v členění dle jednotlivých RO SZIF nabízí pro lepší přehled následující graf.

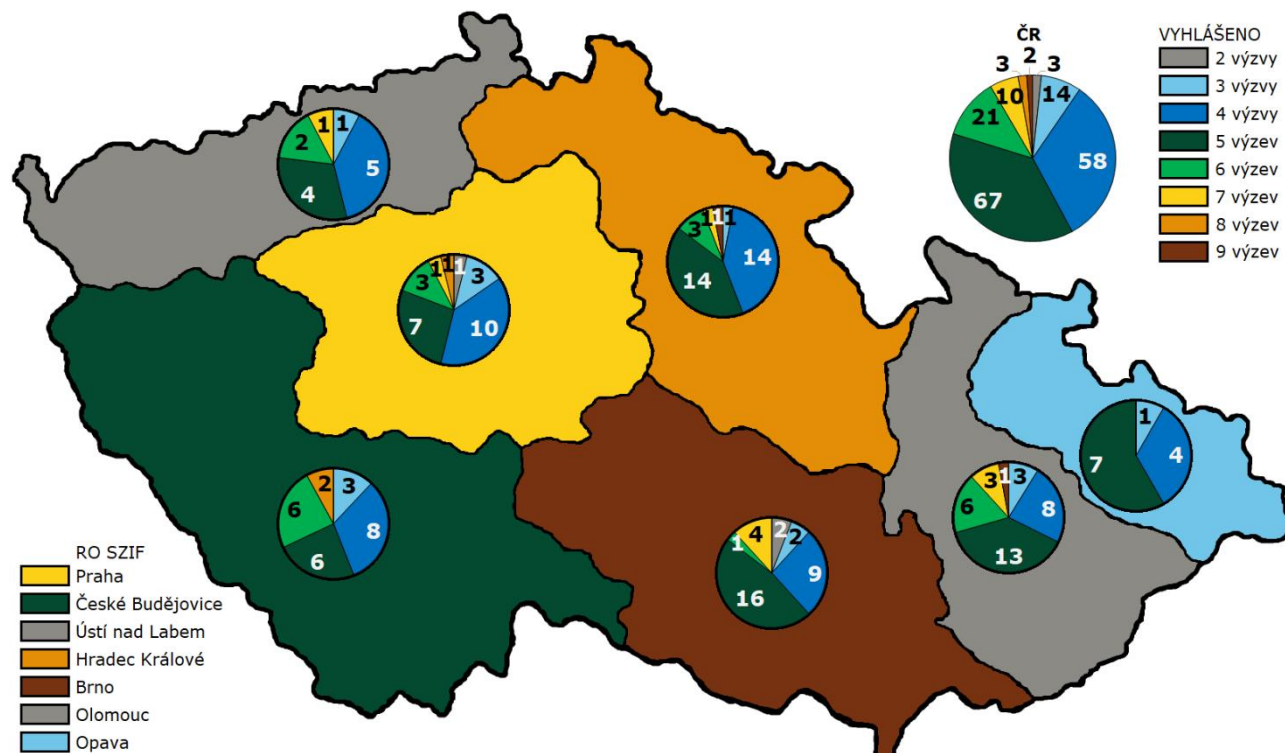
Graf 1 Podíl závazkování na celkové alokaci

Průměr závazkování za všechny MAS v ČR je 90 %. Nejlépe (94 %) si v tomto souhrnném pohledu vedou MAS spadající pod RO SZIF Olomouc, nejhůře (86 %) MAS spadající pod RO SZIF Ústí nad Labem.

V dalším textu se budeme blíže zabývat daty z operace 19.2.1, v rámci níž vyhláší MAS svoje výzvy.

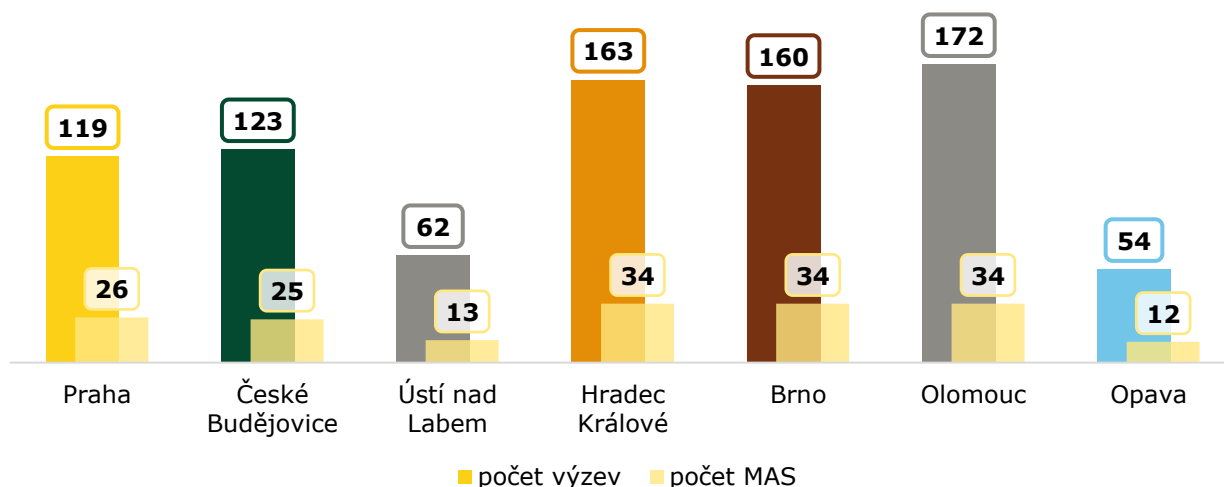
Druhá mapa znázorňuje počty MAS podle toho, kolik stihly vyhlásit výzev. Byly sem započítány pouze výzvy, k nimž SZIF od MAS obdržel seznam vybraných a nevybraných žádostí, tedy pouze skutečně zrealizované výzvy. Oproti minulým vydáním tohoto přehledu jsou použita data přesnější, ale zvláště při srovnání s minulým přehledem mohou v pozorném čtenáři vyvolávat mylný dojem, že v roce 2021 byly MAS méně aktivní, než tomu ve skutečnosti bylo.

Mapa 2 Počty MAS dle počtu vyhlášených výzev

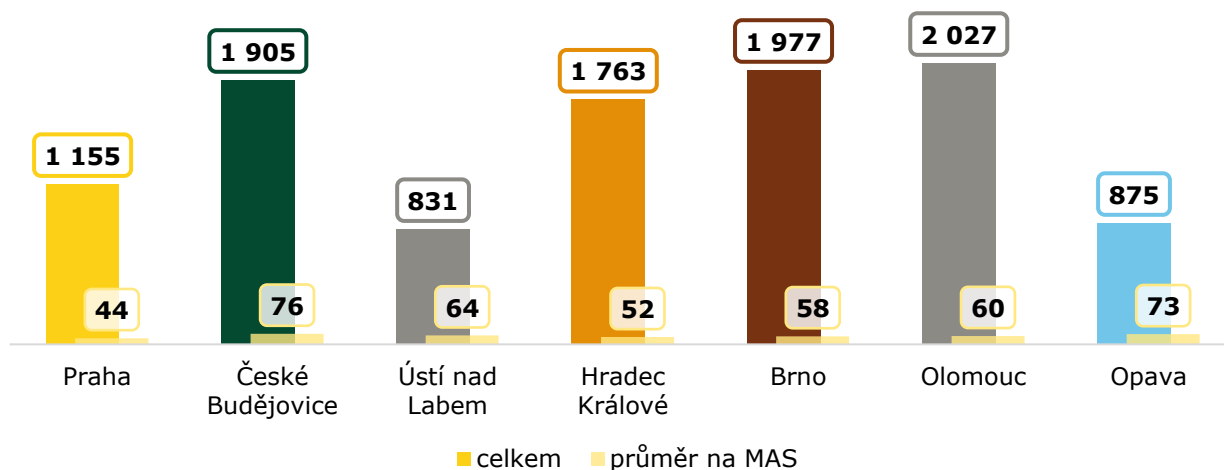
Každá MAS v tomto programovém období vyhlásila alespoň 2 výzvy, ve 3 případech zůstalo u tohoto počtu. Většina MAS (125) stihla úspěšně realizovat 4 až 5 výzev. Dvě MAS zvládly vyhlásit dokonce 9 výzev.

Následující graf ukazuje souhrnný počet vyhlášených výzev dle jednotlivých RO SZIF, který můžeme zároveň vztáhnout k počtu MAS působících pod každým RO SZIF. Barevné sloupce vyjadřují počet vyhlášených výzev, světle žluté sloupce počet MAS.

Graf 2 Počet výzev a počet MAS dle RO SZIF

Celkem bylo v ČR v současném programovém období dosud vyhlášeno 853 výzev MAS, což v průměru představuje 4,8 výzvy na 1 MAS. Napříč regiony počet výzev jednoznačně koreluje s počtem MAS. V aktivitě MAS ve vyhlásování výzev je tak mezi regiony minimální rozdíl – průměrný počet výzev na 1 MAS se pohybuje od 4,5 (RO SZIF Opava) do 5,1 (RO SZIF Olomouc).

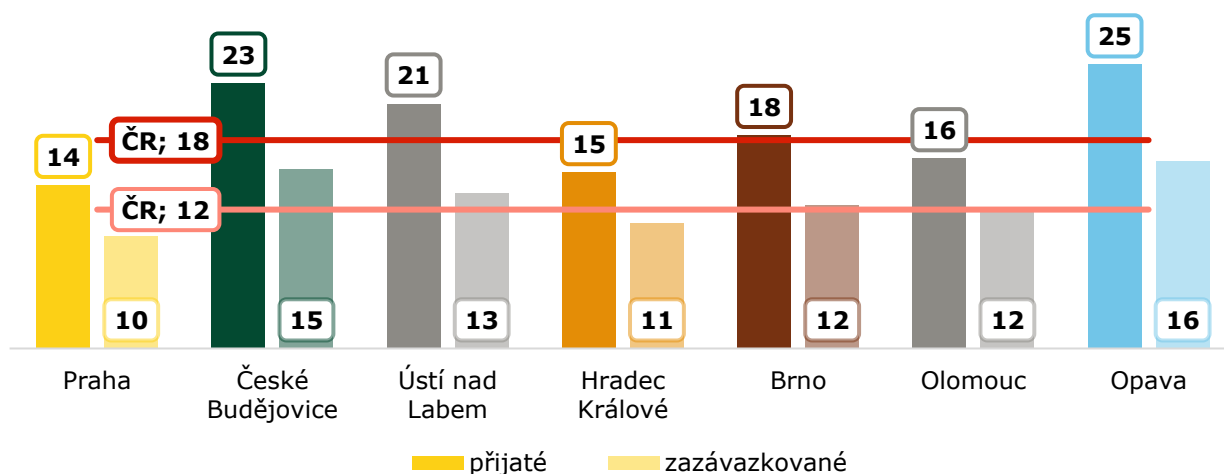
Další graf ukazuje počet zazávkovaných projektů. Barevné sloupce vyjadřují počet projektů, světle žluté sloupce průměrný počet projektů připadajících na 1 MAS.

Graf 3 Počet projektů dle RO SZIF

Z celkového počtu 10 533 projektů bylo k 31. 10. 2021 zazávkováno nejvíce projektů na RO SZIF Olomouc, nejméně pak na RO SZIF Ústí nad Labem. Nejvíce projektů v průměru na 1 MAS jsme zaznamenali na RO SZIF České Budějovice, zatímco nejnižší průměrný počet projektů připadá na MAS působící pod RO SZIF Praha.

V dalším grafu se zaměříme na průměrný počet projektů na 1 výzvu MAS napříč regiony, a to jednak přijatých na MAS, jednak zazávazkovaných k 31. 10. 2021. Sloupce sytých barev značí projekty přijaté na MAS, světlé barvy zazávazkované projekty.

Graf 4 Průměrný počet projektů na 1 výzvu MAS

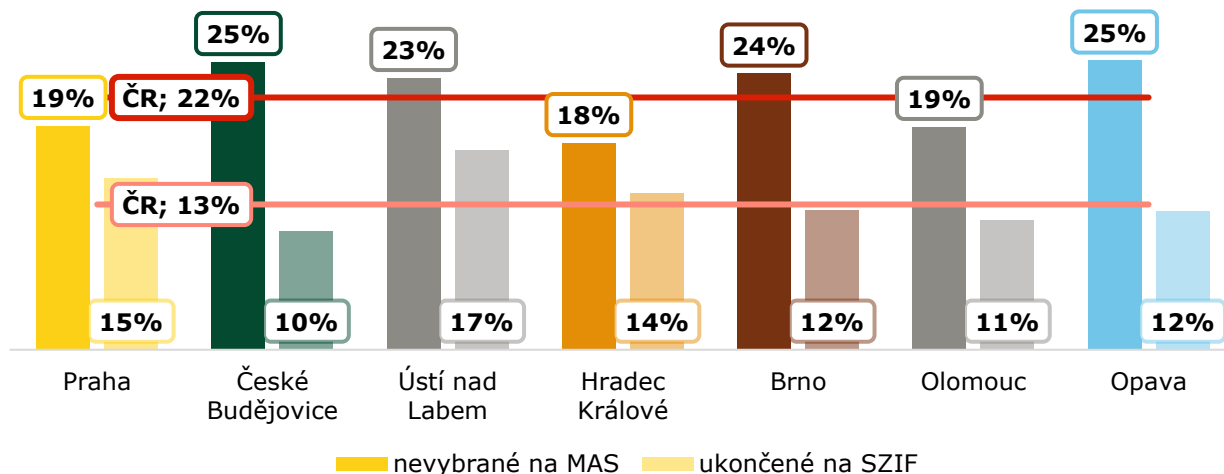
Průměrně v ČR bylo přijato 18 projektů na 1 výzvu MAS, z toho zazávazkovaných bylo nakonec v průměru 12. Nejvíce vytížené byly v tomto ohledu MAS spadající pod RO SZIF Opava, a to jak dle počtu přijatých, tak i zazávazkovaných projektů na 1 výzvu. Naopak nejmenší vytíženost jsme zaznamenali u MAS působících pod RO SZIF Praha.

V počtu přijatých jsou kromě zazávazkovaných zahrnuty projekty, které nebyly vybrány k podpoře na MAS, i projekty, jejichž administrace byla ukončena na SZIF. Nejmenší rozdíl mezi počtem přijatých a zazávazkovaných projektů (4) byl zaznamenán na RO SZIF Hradec Králové, Olomouc a Praha, naopak největší rozdíl (9) jsme zaznamenali na RO SZIF Opava. Nelze však jednoznačně říct, že by větší rozdíl znamenal, že v daném regionu snad žadatelé podávají méně kvalitní žádosti nebo že administrátoři na MAS či RO SZIF provádějí přísnější kontroly než jinde. Větší rozdíl může vyplývat i z větší aktivity žadatelů, jejichž požadavky na dotace převyšují alokace jednotlivých výzev. Vyšší aktivita žadatelů obvykle souvisí s vyšší aktivitou a propagací MAS směrem dovnitř svých území. Zejména ke konci programového období pak nabývá na oblibě preference prvožadatelů v rámci bodového hodnocení. V neposlední řadě hraje svou roli i odstoupení žadatele od realizace projektu, když například zjistí, že nedokáže splnit podmínky, ke kterým se zavázal. Působí zde více faktorů, jejichž konkrétní kombinaci nelze jen na základě kvantitativních dat odhalit.

Podrobnější pohled na nerealizované projekty nabízí následující graf, kde můžeme porovnat podíl projektů, které nebyly na MAS vybrány k podpoře, na celkovém počtu přijatých a také podíl projektů, jejichž administrace byla ukončena ze strany SZIF, na celkovém počtu projektů vybraných na MAS. Jako nevybrané na MAS jsou označeny souhrnně projekty, které nespĺnily podmínky pro udělení dotace i ty, na která nedostačovala alokace ve výzvě MAS. Sytá barva označuje projekty nevybrané na MAS, světlá barva projekty ukončené ze strany SZIF.

V grafu níže vidíme, že v průměru za celou ČR nebylo ze všech projektů přijatých na MAS (15 402) vybráno k podpoře 22 %. Největší podíl (25 %) přijatých projektů vyřadily během administrace a výběru MAS spadající pod RO SZIF České Budějovice a Opava. Nejnižší podíl nevybraných (18 %) jsme zaznamenali u MAS působících pod RO SZIF Hradec Králové.

Graf 5 Podíl nerealizovaných projektů

Z projektů, které úspěšně prošly výběrem na MAS, pak byla v celé ČR ukončena administrace ze strany SZIF u 13 %. Z toho bychom mohli usuzovat, že nejpečlivěji prováděly kontrolu MAS působící pod RO SZIF České Budějovice, kde musel SZIF ukončit administraci u 10 % projektů vybraných na MAS. Naopak na nejmenší preciznost by tento poměr poukazyval u MAS spadajících pod RO SZIF Ústí nad Labem, kde musel SZIF ukončit administraci u 17 % projektů vybraných na MAS. Nelze však situaci takto generalizovat, jelikož z grafu nevyplývá, že nízký podíl projektů nevybraných na MAS by se promítal do vysokého podílu projektů ukončených na SZIF. K ukončení administrace na SZIF dochází z mnoha různých příčin, které mnohdy MAS ani žadatelé nemohou ovlivnit. Počítají se sem i případy, kdy žadatelé dobrovolně odstupují od realizace projektu, například vlivem nepříznivé ekonomické situace či rychle rostoucích cen nejen ve stavebnictví.

Nyní se podíváme na věcné zaměření zazávazkovaných projektů. Začneme s jejich rozdělením podle jednotlivých článků nařízení PRV. V následující tabulce vidíme počet zazávazkovaných projektů dle jednotlivých článků.

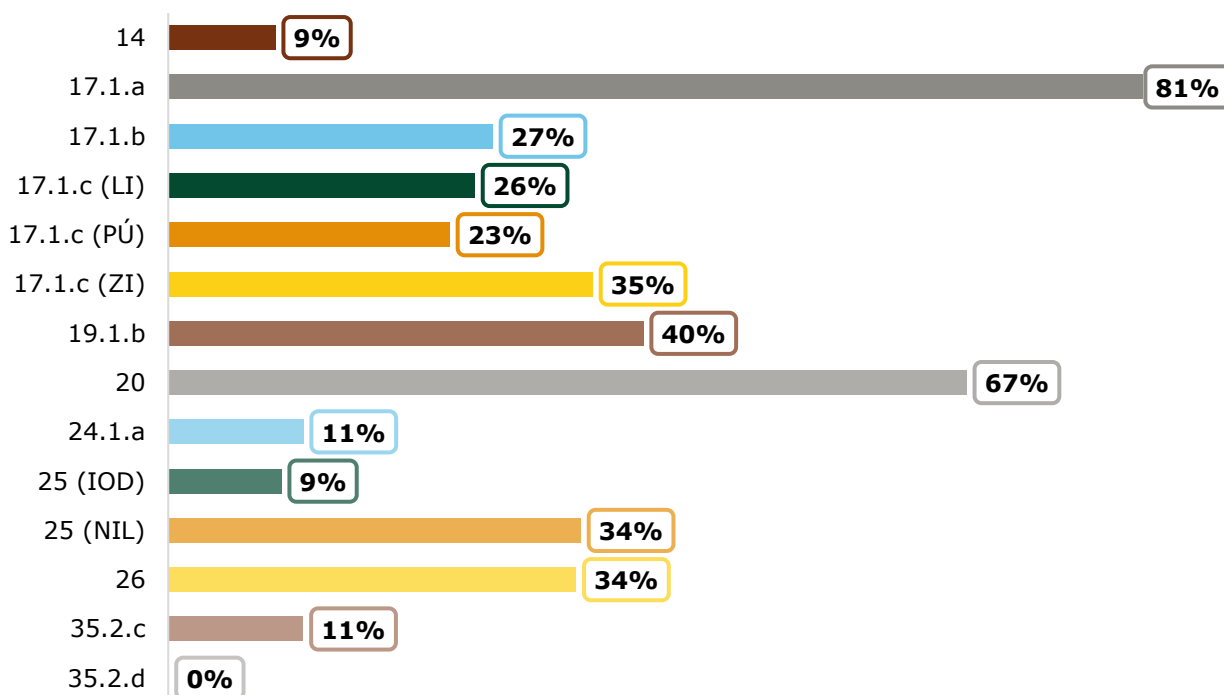
Počet zazávazkovaných projektů dle článků nařízení PRV	
17.1.a Investice do zemědělských podniků	3 841
19.1.b Podpora investic na založení nebo rozvoj nezemědělských činností	2 768
20 Základní služby a obnova vesnic ve venkovských oblastech	2 519
17.1.b Zpracování a uvádění na trh zemědělských produktů	607
26 Investice do lesnických technologií a zpracování lesnických produktů, jejich mobilizace a uvádění na trh	443

25 Neproduktivní investice v lesích	211
17.1.c Zemědělská infrastruktura	51
17.1.c Lesnická infrastruktura	46
14 Předávání znalostí a informační akce	11
17.1.c Pozemkové úpravy	11
25 Investice do ochrany melioračních a zpevňujících dřevin	11
35.2.c Sdílení zařízení a zdrojů	10
24.1.a Zavádění preventivních protipovodňových opatření v lesích	4
35.2.d Horizontální a vertikální spolupráce mezi účastníky krátkých dodavatelských řetězců a místních trhů	0

Z 10 533 zazávazkovaných projektů jich bylo 3 841 (36 %) zaměřeno na čl. 17.1.a Investice do zemědělských podniků. Dalšími oblíbenými články byly 19.1.b Podpora investic na založení nebo rozvoj nezemědělských činností s 2 768 projekty (26 %) a čl. 20 Základní služby a obnova vesnic ve venkovských oblastech s 2 519 projekty (24 %). Naopak na prstech jedné ruky bychom spočítali projekty v článku 24.1.a Zavádění preventivních protipovodňových opatření v lesích. A v článku 35.2.d Horizontální a vertikální spolupráce mezi účastníky krátkých dodavatelských řetězců a místních trhů dokonce v tomto programovém období dosud nebyl zazávazkovaný ani jeden projekt.

Porovnáme-li finanční částky za zazávazkované projekty v příslušných článcích s finančními prostředky vyhlášenými na jednotlivé články ve výzvách MAS, zjistíme, s jakou přesností se MAS podařilo odhadnout absorpční kapacitu jejich území v daných oblastech podpory. Podíl zazávazkované alokace na alokaci vyhlášené na jednotlivé články přináší následující graf.

Graf 6 Podíl závazkování na vyhlášené alokaci dle jednotlivých článků

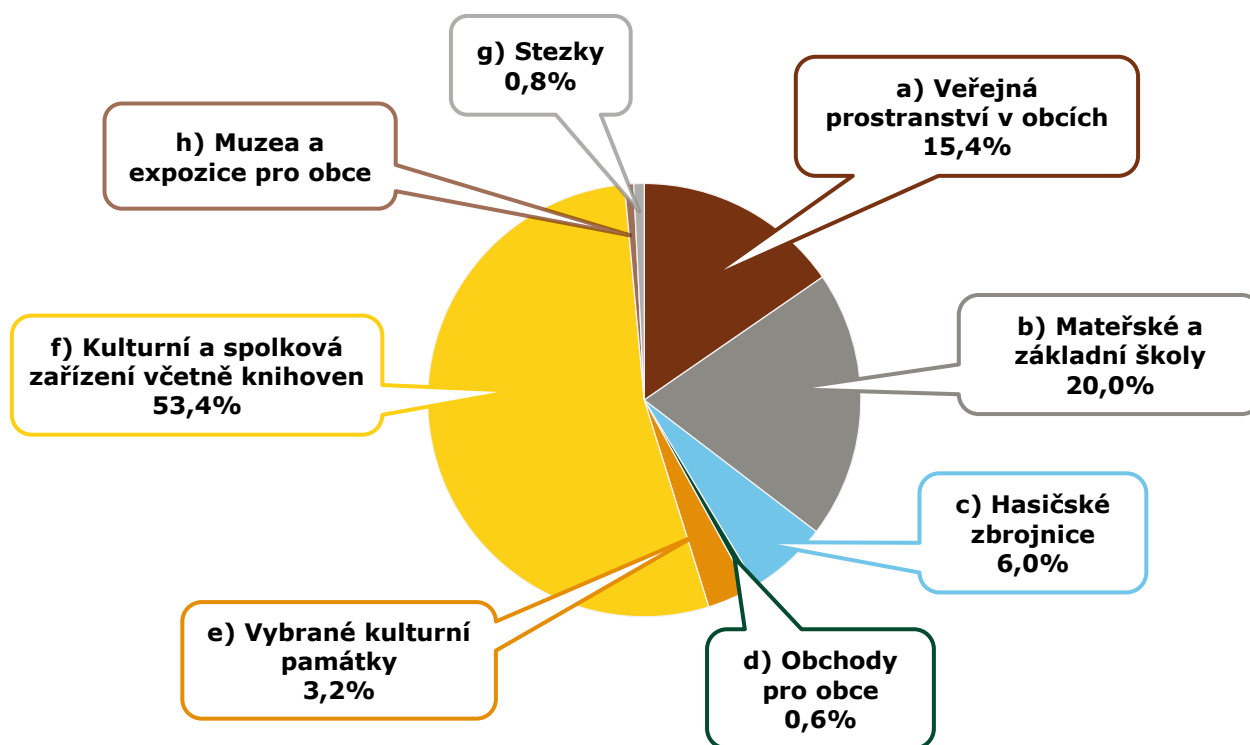

Vidíme, že nejlépe dokázaly MAS vystihnout potřeby žadatelů v čl. 17.1.a, kde se podařilo zazávazkovat více než 80 % z 1,9 mld. Kč vyhlášených ve výzvách pro tento článek. Následuje čl. 20, kde byly zazávazkovány přibližně dvě třetiny z vyhlášených 1,4 mld. Kč. Pro dokreslení situace nutno dodat, že se jedná až o druhý, resp. třetí, nejvyšší objem vyhlášené alokace v členění dle jednotlivých článků. Nejvyšší alokace byla ve výzvách MAS vyhlášena na čl. 19.1.b, a to 2,3 mld. Kč. Avšak v tomto ani žádném dalším článku nebyla zazávazkována ani polovina vyhlášené alokace. Zejména čl. 35.2.d, 14 či 24.1.a se setkaly s mizivým zájmem žadatelů oproti očekávání MAS ve vyhlášených výzvách.

Zvláštní pozornost si jistě zaslouží čl. 20, který byl do operace 19.2.1 zařazen teprve v roce 2019 a drtivá většina MAS ho ve svých výzvách stihla poprvé vyhlásit až v roce 2020. Přesto je co do počtu zazávazkovaných projektů třetí nejpočetnější, a dokonce druhý nejlépe využitý článek z hlediska přesnosti odhadu absorpční kapacity ze strany MAS. Je evidentní, že přidáním tohoto článku se podařilo vykrýt jedno z bílých míst CLLD v možnostech podpory především pro obce a spolky. Tuto skutečnost dokládá i fakt, že oproti minulému vydání tohoto přehledu přibylo v čl. 20 nejvíce zazávazkovaných projektů – 1 011, což je téměř dvojnásobek oproti nejpočetnějšímu čl. 17.1.a, kde přibylo 519 zazávazkovaných projektů. V procentním vyjádření tedy závazkování v čl. 20 meziročně vzrostlo o 67 %, zatímco u čl. 17.1.a jen o 16 %.

Článek 20 nabízí 8 oblastí podpory, které lze mezi sebou kombinovat (za předpokladu, že se jedná o stejný režim podpory). MAS mohou dle svého uvážení směřovat podporu jen do vybraných oblastí. V následujícím grafu se podíváme na využití jednotlivých oblastí podpory v projektech.

Graf 7 Využití oblastí podpory čl. 20

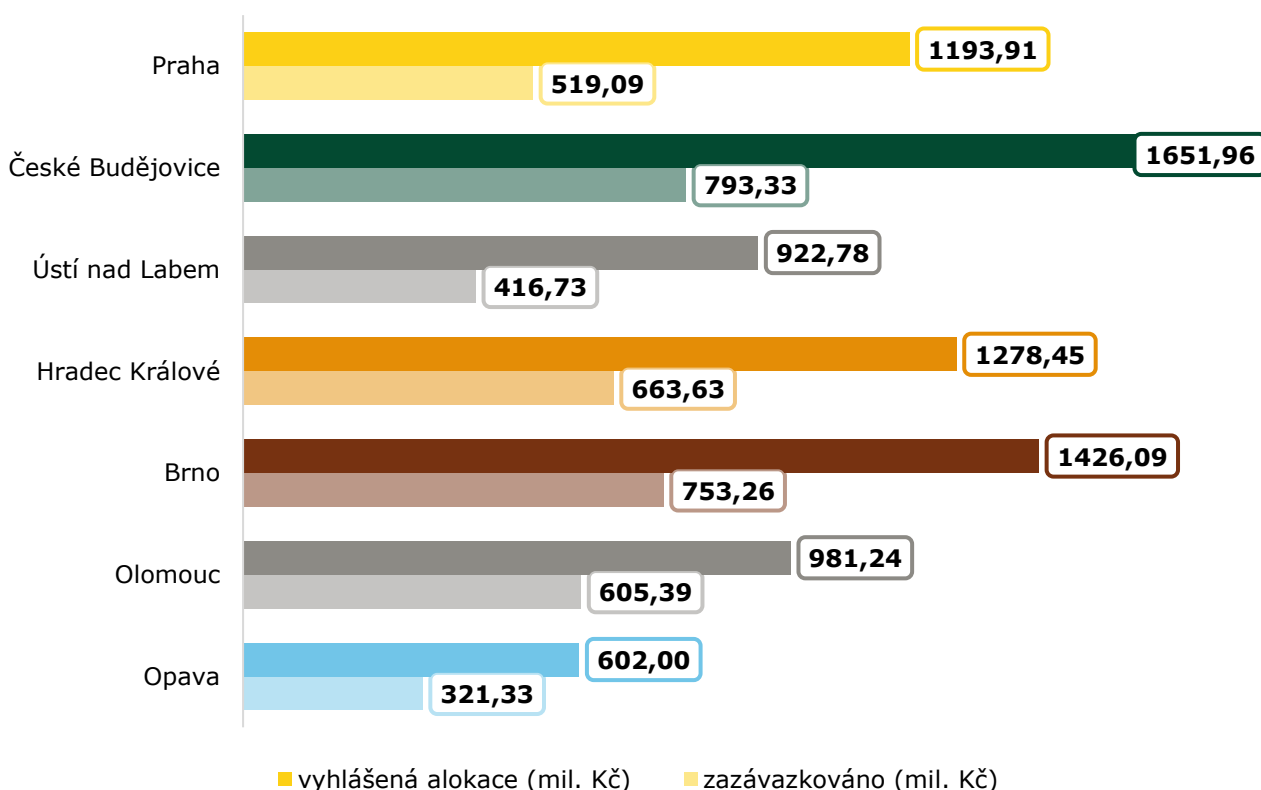

Celkem bylo ve všech výzvách MAS v čl. 20 přijato 2 907, z toho vybráno na MAS 2 714 projektů. Zazávazkováno jich k 31. 10. 2021 bylo 2 519. Celkový počet oblastí podpory je díky možnosti jejich kombinace vyšší, proto v grafu uvádíme pouze jejich procentuální zastoupení.

Největší oblibě se těší oblast podpory f) Kulturní a spolková zařízení včetně knihoven, která je svým zaměřením dostupná širokému okruhu žadatelů na široké spektrum činností. Možnost kombinace využilo 45 žadatelů, kteří zkombinovali vždy dvě oblasti. Nejčastěji kombinovanou oblastí je c) Hasičské zbrojnice, a to právě s oblastí f) nebo s oblastí a) Veřejná prostranství v obcích.

Dále se zaměříme na finanční hledisko. V následujícím grafu můžeme porovnat objem finančních prostředků (mil. Kč) vyhlášených a zazávazkovaných ve výzvách MAS v rozdělení dle RO SZIF. Celková alokace vyhlášená všemi MAS v ČR činila 8,06 mld. Kč, z toho byly zazávazkovány projekty v hodnotě 4,07 mld. Kč.

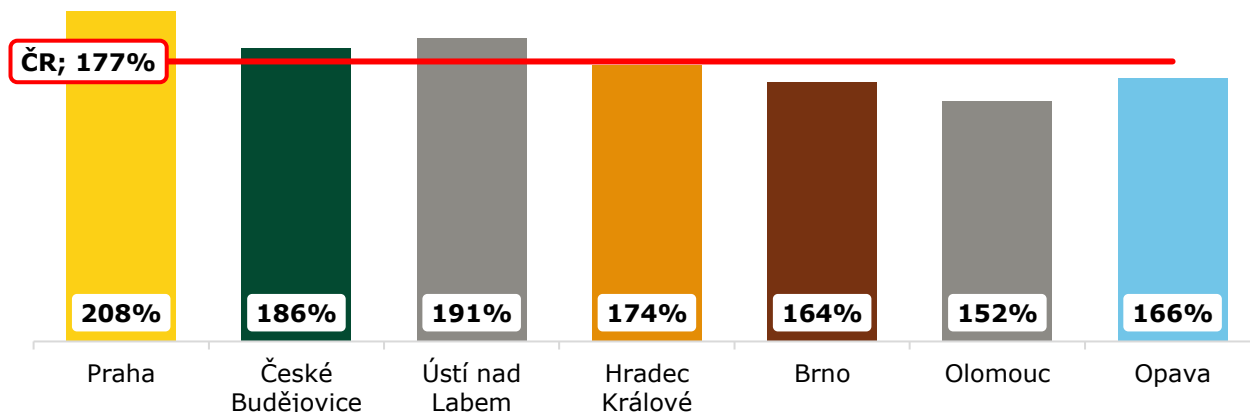
Graf 8 Alokační vyhlášená a zazávazkovaná (mil. Kč)

Vidíme, že největší objem finančních prostředků byl alokovan i zazávazkovan ve výzvách MAS příslušejících pod RO SZIF České Budějovice, nejmenší v RO SZIF Opava. Závěr, že čím více finančních prostředků je ve výzvách vyhlášeno, tím více jich je nakonec v projektech zazávazkováno, není nijak překvapivý.

Zajímavější mohou být následující dva grafy. V tom prvním nalezneme podíl alokace vyhlášené ve výzvách na celkové alokaci MAS v členění dle jednotlivých RO SZIF.

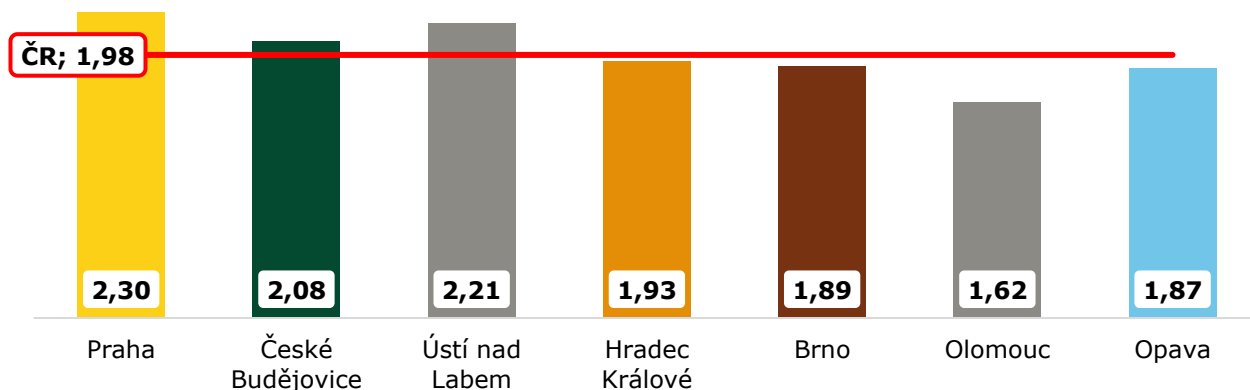
Graf 9 Vyhlášená alokace jako % celkové alokace MAS

Za celou ČR činí podíl vyhlášené alokace na celkové alokaci všech MAS 177 %. MAS spadající pod RO SZIF Praha již vyhlásily ve výzvách svou celkovou alokaci více než dvakrát (208 %), zatímco MAS působící pod RO SZIF Olomouc vyhlásily 152 % svojí celkové alokace. Tyto údaje je vhodné ještě porovnat s podílem závazkování na celkové alokaci MAS, který známe z grafu 1. Tam jsme mohli vidět, že MAS působící pod zmiňovanými RO SZIF Praha a Olomouc dosud zazávazkovaly 91 % a 94 % svojí alokace. Průměr závazkování za všechny MAS v ČR je 90 %.

Porovnáním zazávazkované a vyhlášené alokace dostaneme tzv. index zacílení, který nám říká, kolikrát bylo potřeba 1 Kč vyhlásit ve výzvách MAS, aby se ji podařilo zazávazkovat. Do jisté míry tak poukazuje na to, jak přesně dokázaly MAS při vyhlásování výzev zacílit finanční prostředky na potřeby potenciálních žadatelů ve svém území. Přehledně jsou hodnoty indexu zaneseny do následujícího grafu.

Graf 10 Index zacílení

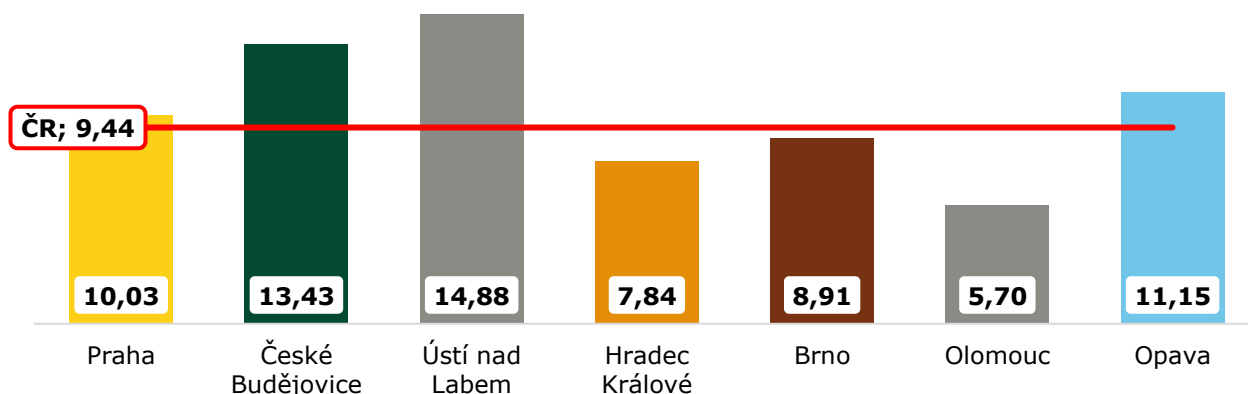
V průměru v ČR musela být každá koruna vyhlášená ve výzvách MAS téměř dvakrát, než se jí podařilo zazávazkovat. Na základě tohoto ukazatele můžeme konstatovat, že nejpřesněji se do potřeb svých území dokázaly trefit MAS působící pod RO SZIF Olomouc, kterým stačilo vyhlásit každou korunu svojí alokace v průměru 1,62krát. Naopak MAS působící pod RO SZIF Praha musely každou korunu ve výzvě otočit průměrně 2,3krát, než se jí podařilo zazávazkovat.

Výše tohoto ukazatele je ovlivněna především absorpční kapacitou území a schopností MAS tuto kapacitu zmapovat a odpovídajícím způsobem alokovat finanční prostředky. Rozhodně ale nelze říci, že by všechny MAS s vyšší hodnotou indexu neuměly správně pracovat s potenciálními žadateli ve svém území. I sebelépe zmapovaná absorpční kapacita se v čase přirozeně vyvíjí a mění, zatímco schopnost MAS na tyto změny reagovat byla do značné míry omezená rigiditou systému schvalování změn jejich rozvojových strategií.

Pro výzvy vyhlášené od roku 2021 měly MAS nově možnost provádět přesuny alokace mezi Fichemi již v rámci vyhlášení výzvy, aniž by tyto přesuny musel předem schválit ŘO PRV. Tato změna dozajista napomohla efektivnějšímu čerpání dotací přes MAS, protože porovnáme-li letošní hodnoty indexu s loňským vydáním tohoto přehledu, vidíme jednoznačný pozitivní trend. Průměrná hodnota indexu zacílení v ČR tehdy byla 2,18 a nynější pokles byl zaznamenán ve všech regionech. Nejvýrazněji hodnota indexu poklesla u MAS působících pod RO SZIF Ústí nad Labem (o 0,55) a Praha (o 0,50). Nejmenší změna byla zaznamenána u MAS spadajících pod RO SZIF Olomouc, u nichž zůstala hodnota indexu téměř stejná (pokles o 0,06). Pozitivní vliv mělo i výrazné zaměření výzev MAS na čl. 20, po kterém je napříč ČR stále vysoká poptávka, jak dokazuje i výše zmiňovaný masivní nárůst počtu zazávazkovaných projektů právě v tomto článku.

V dalším grafu se podíváme na průměrnou alokaci na 1 výzvu MAS. Hodnoty jsou uvedené v milionech Kč.

Graf 11 Průměrná alokace na výzvu MAS (mil. Kč)

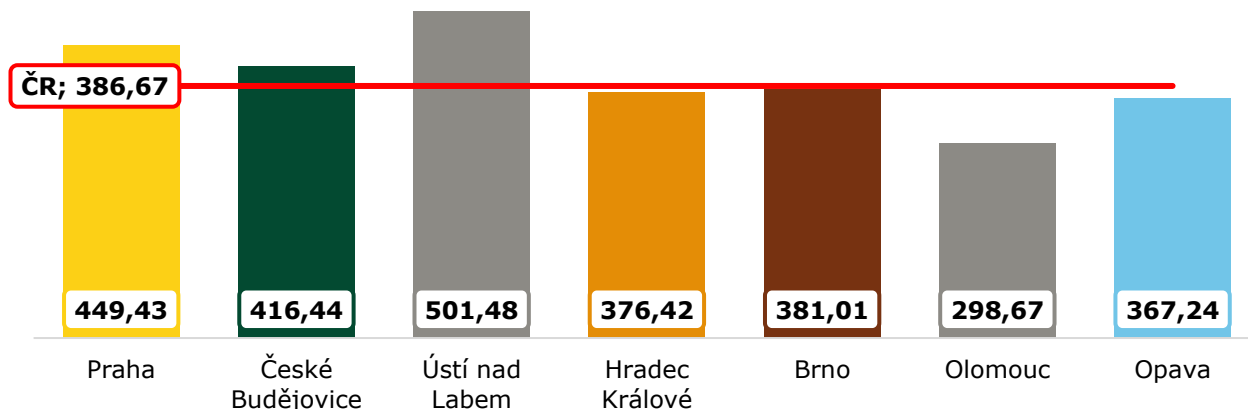

Na 1 výzvu bylo v ČR v průměru alokováno 9,44 mil. Kč. Nejštědřejší byly v tomto ohledu MAS spadající pod RO SZIF Ústí nad Labem (14,88 mil. Kč), nejnižší alokace ve svých výzvách vyhlášovaly MAS z RO SZIF Olomouc (5,70 mil. Kč). Ve všech uvedených hodnotách můžeme oproti loňskému vydání tohoto přehledu pozorovat pokles, který je způsoben tím, že v roce 2021

většina MAS ve výzvách pracovala s často nízkými částkami zbývající alokace. V průměru došlo k poklesu o 860 000 Kč na jednu výzvu.

S tím souvisí i průměrná dotace na projekt, jak se přesvědčíme v následujícím grafu. Hodnoty jsou uvedené v tisících Kč.

Graf 12 Průměrná dotace na projekt (tis. Kč)

V průměru v ČR požadovali žadatelé na jeden projekt dotaci 386 667 Kč. Průměrně největší projekty byly podpořeny MAS spadajícími pod RO SZIF Ústí nad Labem, nejmenší naopak v RO SZIF Olomouc. Ve srovnání s loňským vydáním tohoto přehledu požadovali žadatelé v průměru na jeden projekt o 18 743 Kč méně.

Na závěr stručně shrneme základní informace z Žádostí o platbu. Celkem bylo v opatření 19 do konce října 2021 na SZIF přijato 6 922 Žádostí o platbu ve výši 2 634,94 mil. Kč. Proplaceno již bylo 5 818 žádostí s celkovou dotací 2 299,68 mil. Kč, naopak zamítnuto bylo proplacení v 137 případech odpovídajících 41,88 mil. Kč.

Zdůrazňujeme, že veškeré použité údaje jsou platné ke dni 31. 10. 2021 a vzhledem k de facto průběžnému příjmu a procesu administrace Žádostí o dotaci na SZIF nijak nezohledňují, zda do dnešního dne byly další projekty schváleny SZIF ke spolufinancování, proplaceny, nebo naopak byla ukončena jejich administrace.

Státní zemědělský intervenční fond

Oddělení metodiky LEADER a Spolupráce